

ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ У ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

THE USE OF UNMANNED AERIAL VEHICLES IN THE OPERATIVE-SEARCH ACTIVITY OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Єфімова І.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
Університет митної справи та фінансів

Розгон О.Г., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
Університет митної справи та фінансів

Ця стаття присвячена аналізу сучасного стану використання БПЛА у Національній поліції України та визначенню перспектив їх подальшого впровадження. Основна увага приділена теоретичним основам використання БПЛА у правоохоронній діяльності. БПЛА, або дрони, набули значної популярності завдяки своїй універсальності та високій ефективності. Вони використовуються для моніторингу, картографування, телетрансляцій, рекламних зйомок, метеорологічних спостережень та багатьох інших цілей. У поліцейській діяльності БПЛА забезпечують нові можливості для виконання оперативно-розшукових завдань. Дрони класифікуються за різними ознаками, такими як конструкція, призначення, метод управління та тип двигуна. Залежно від призначення, БПЛА можуть бути розвідувальними, ударними або багатоцільовими. Управління дронами здійснюється дистанційно оператором або автономно за допомогою запрограмованих маршрутів польоту.

Стаття також аналізує нормативно-правову базу використання БПЛА в Україні. Законодавча регуляція цього питання охоплює кілька ключових аспектів, зокрема, визначення правових рамок, вимог до експлуатації та питань безпеки. Основними законодавчими актами, що регулюють використання БПЛА в Україні, є Повітряний кодекс України та Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про використання повітряного простору України». Ці нормативні документи визначають основні поняття та вимоги до експлуатації безпілотних повітряних суден, включаючи обов'язкову реєстрацію, сертифікацію операторів та обмеження щодо висоти та зон польотів. Крім того, наказ Міністерства внутрішніх справ України регламентує використання БПЛА для фото- і відеофіксації під час виконання поліцейських завдань.

Переваги використання БПЛА для Національної поліції України включають можливість оперативного реагування на події завдяки швидкому збору інформації з повітря, економічну вигоду, оскільки витрати на експлуатацію дронів значно нижчі порівняно з традиційними авіаційними засобами, а також здатність працювати в умовах, недоступних для інших засобів. Проте використання БПЛА супроводжується певними ризиками, такими як питання захисту приватності та безпеки польотів. Етичні та правові аспекти застосування БПЛА також є важливими складовими, які необхідно враховувати.

Таким чином, використання БПЛА у оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України має значні перспективи для розвитку та вдосконалення. Успішне впровадження цих технологій потребує комплексного підходу, що включає як технічні, так і етичні аспекти. Забезпечення відповідної законодавчої та нормативної бази, підготовка кваліфікованих операторів, а також постійне вдосконалення технологій дозволять максимально використовувати переваги БПЛА, сприяючи підвищенню ефективності та безпеки правоохоронної діяльності в Україні.

Ключові слова: безпілотні літальні апарати, БПЛА, Національна поліція України, оперативно-розшукова діяльність, правоохоронна діяльність, аеророзвідка, безпека, ефективність, технології, нормативно-правова база, міжнародний досвід, приватність, етичні аспекти, безпека польотів, економічна вигода, дрони, правопорушення, моніторинг, рятувальні операції, законодавче регулювання.

This article analyses the current state of UAVs in the National Police of Ukraine and identifies the prospects for their further implementation. The main focus is on the theoretical foundations of UAVs in law enforcement. UAVs, or drones, have gained considerable popularity due to their versatility and high efficiency. They are used for monitoring, mapping, television broadcasts, advertising, meteorological observations and many other purposes. In police work, UAVs provide new opportunities for performing operational and search tasks. Drones are classified according to various features, such as design, purpose, control method and engine type. Depending on their purpose, UAVs can be reconnaissance, strike or multi-purpose. Drones can be controlled remotely by an operator or autonomously using programmed flight routes.

The article also analyses the legal framework for the use of UAVs in Ukraine. Legislative regulation of this issue covers several key aspects, including the definition of the legal framework, operational requirements and safety issues. The main legislative acts regulating the use of UAVs in Ukraine are the Air Code of Ukraine and the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine 'On Approval of the Regulation on the Use of the Airspace of Ukraine'. These regulations define the basic concepts and requirements for the operation of unmanned aircraft, including mandatory registration, operator certification, and restrictions on altitude and flight zones. In addition, an order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine regulates the use of UAVs for photo and video recording during police tasks.

The benefits of using UAVs for the National Police of Ukraine include the ability to respond quickly to incidents due to rapid aerial information gathering, economic benefits as the cost of operating drones is significantly lower than traditional aircraft, and the ability to operate in conditions inaccessible to other means. However, the use of UAVs is accompanied by certain risks, such as privacy and flight safety issues. The ethical and legal aspects of UAVs are also important components that need to be taken into account.

Thus, the use of UAVs in the operational and investigative activities of the National Police of Ukraine has significant prospects for development and improvement. The successful implementation of these technologies requires a comprehensive approach that includes both technical and ethical aspects. Ensuring an appropriate legislative and regulatory framework, training of qualified operators, and continuous improvement of technology will allow to maximise the benefits of UAVs, contributing to the efficiency and safety of law enforcement in Ukraine.

Key words: unmanned aerial vehicles, UAVs, National Police of Ukraine, operational and investigative activities, law enforcement, aerial reconnaissance, safety, efficiency, technology, regulatory framework, international experience, privacy, ethical aspects, flight safety, economic benefits, drones, offences, monitoring, rescue operations, legislative regulation.

У сучасному світі, де розвиток технологій відбувається неймовірно швидкими темпами, правоохоронні органи постійно шукають нові методи та інструменти для підвищення ефективності своєї діяльності. Одним із таких інноваційних рішень стало використання безпілотних літаль-

них апаратів (БПЛА), які відкривають нові можливості для оперативно-розшукової діяльності. Це дослідження є актуальним у контексті зростаючої ролі БПЛА у забезпеченні громадського порядку та безпеки, а також у боротьбі зі злочинністю. В умовах постійних загроз національній

безпеці, особливо під час військових конфліктів, важливо вивчати та впроваджувати новітні технології, що сприяють зменшенню ризиків для життя правоохоронців та підвищенню ефективності їхньої роботи.

Метою цієї статті є аналіз сучасного стану використання безпілотних літальних апаратів у оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України, а також визначення перспектив їх подальшого впровадження. Для досягнення цієї мети стаття має на меті виконати кілька завдань: розглянути теоретичні основи використання БПЛА у правоохоронній діяльності, вивчити міжнародний досвід застосування БПЛА у поліцейській діяльності, проаналізувати нормативно-правову базу використання БПЛА в Україні, розглянути технічні аспекти застосування БПЛА у оперативно-розшуковій діяльності, а також дослідити практичний досвід Національної поліції України у використанні цих технологій.

Огляд літератури та джерел показує, що питання використання БПЛА у правоохоронній діяльності активно вивчається як в Україні, так і за кордоном. У наукових і методичних працях висвітлено різні аспекти застосування безпілотників: від технічних характеристик і моделей до правових та етичних аспектів їх використання. Втім, методичні рекомендації з використання БПЛА, розроблені Національною поліцією України, містять докладні інструкції щодо навчання операторів безпілотників, що свідчить про серйозність підходу до впровадження новітніх технологій у поліцейській діяльності. Таким чином, використання БПЛА у оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України є актуальною темою для дослідження, що потребує всебічного аналізу та розробки рекомендацій щодо подальшого розвитку цієї технології у правоохоронній сфері [1].

Безпілотні літальні апарати (БПЛА), або дрони, набули значної популярності у різних сферах діяльності завдяки своїй універсальності та високій ефективності. Вони використовуються для моніторингу, картографування, телетрансляцій, рекламних зйомок, метеорологічних спостережень та багатьох інших цілей. У поліцейській діяльності БПЛА знайшли своє особливе місце, забезпечуючи правоохоронні органи новими можливостями у виконанні оперативно-розшукових завдань. Безпілотні літальні апарати класифікуються за різними ознаками, такими як конструкція, призначення, метод управління та тип двигуна. За конструкцією БПЛА можуть бути класифіковані як багатороторні, літакові або гібридні апарати. Багатороторні дрони відрізняються високою маневреністю та здатністю зависати на одному місці, що робить їх ідеальними для детального спостереження і зйомки з повітря. Літакові дрони мають більший радіус дії та можуть тривалий час перебувати в повітрі, що підходить для моніторингу великих територій. Гібридні апарати поєднують у собі переваги обох типів і можуть виконувати широкий спектр завдань. Залежно від призначення, БПЛА можуть бути розвідувальними, ударними або багатоцільовими. Управління дронами здійснюється дистанційно оператором або автономно за допомогою запрограмованих маршрутів польоту. Щодо типу двигуна, БПЛА можуть бути оснащені електродвигунами або двигунами внутрішнього згоряння, що впливає на їх вантажопідйомність, тривалість польоту та екологічність [2].

Історія використання безпілотних літальних апаратів у правоохоронній діяльності бере свій початок з військових операцій, де вони спочатку застосовувалися для розвідки та спостереження. Проте з часом технології удосконалювались, і дрони стали доступнішими для цивільного використання, включаючи правоохоронні органи. У 2017 році в Україні було створено підрозділ аеророзвідки поліції, який допомагає не тільки виявляти факти злочинів, але і затримувати зловмисників. У міжнародному контексті використання БПЛА в поліції також

набуло широкого поширення. Наприклад, у Лондоні дрони використовуються для переслідування злочинців, що є дешевшим і безпечнішим за використання гелікоптерів. В Японії поліцейські застосовують спеціальні дрони для боротьби з порушниками, накидаючи на них сітку. У країнах ЄС БПЛА активно експериментують з різними пристроями, такими як розпилювачі сльозогінного газу чи інфрачервоні камери для нічного спостереження. Застосування БПЛА у поліцейській діяльності дозволяє значно підвищити ефективність виконання оперативно-розшукових завдань, забезпечити безпеку правоохоронців та зменшити витрати на проведення різноманітних операцій. Втім, технології безпілотників продовжують розвиватися, відкриваючи нові можливості для їх застосування у правоохоронній сфері, що робить це дослідження особливо актуальним [3, с. 14–15].

Застосування безпілотних літальних апаратів (БПЛА) у поліцейській діяльності стало невід'ємною частиною сучасних правоохоронних практик у багатьох країнах світу. Розглядаючи міжнародний досвід, можна виділити кілька яскравих прикладів успішного використання БПЛА у оперативно-розшуковій діяльності, а також проаналізувати їхні переваги та недоліки. В Лондоні поліція активно використовує дрони для переслідування злочинців, що дозволяє значно зменшити витрати та підвищити безпеку під час операцій. Дрони здатні надавати реальну час інформацію про місцезнаходження підозрюваних, що робить переслідування більш ефективним і менш ризикованим для поліцейських та громадськості. В Японії поліцейські впровадили унікальну систему дронів, призначених для боротьби з порушниками, які використовують інші дрони. Поліцейські дрони оснащені спеціальними сітками, які можуть захоплювати ворожі безпілотники, що залітають на охоронювані території. У США дрони використовуються для широкого спектру завдань, включаючи моніторинг масових заходів, пошуково-рятувальні операції, розслідування місць злочинів та аварій. Поліцейські підрозділи в Нью-Йорку та Лос-Анджелесі використовують дрони для збору доказів, що значно пришвидшує процес розслідування та підвищує його точність. Переваги використання БПЛА у поліцейській діяльності очевидні. По-перше, дрони забезпечують правоохоронців можливістю оперативного реагування на події завдяки швидкому збору інформації з повітря. Це дозволяє знизити ризики для життя поліцейських, які можуть виконувати свої завдання на відстані, зменшуючи необхідність фізичної присутності у небезпечних зонах. По-друге, використання дронів є економічно вигідним. Витрати на експлуатацію та обслуговування безпілотників значно менші порівняно з використанням традиційних засобів, таких як гелікоптери. По-третє, дрони можуть працювати в умовах, недоступних для інших засобів, наприклад, в тісних міських умовах або у важкодоступних природних ландшафтах [3, с. 15].

Однак, незважаючи на численні переваги, використання БПЛА у поліцейській діяльності має також свої недоліки. Одним з головних викликів є питання приватності та етичних норм. Використання дронів для спостереження за громадянами може викликати занепокоєння щодо порушення їхнього права на приватність. Це потребує ретельного законодавчого регулювання та створення чітких правил використання БПЛА. Проте іншим недоліком є залежність від погодних умов. Дрони не завжди можуть працювати у несприятливих погодних умовах, таких як сильний вітер або дощ, що обмежує їхню ефективність. Також варто зазначити, що управління дронами вимагає спеціальних знань та навичок, що потребує додаткових ресурсів для навчання операторів. Таким чином, міжнародний досвід показує, що використання безпілотних літальних апаратів у оперативно-розшуковій діяльності поліції є перспективним напрямком, який значно

підвищує ефективність правоохоронної діяльності. Проте для максимального використання їхнього потенціалу необхідно враховувати як технічні, так і етичні аспекти, забезпечуючи відповідне законодавче регулювання та підготовку персоналу [4, с. 486].

Нормативно-правова база використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) в Україні є важливою складовою для забезпечення ефективного та безпечного їх застосування в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України. Законодавча регуляція цього питання охоплює кілька ключових аспектів, зокрема, визначення правових рамок, вимог до експлуатації та питань безпеки. Основними законодавчими актами, що регулюють використання БПЛА в Україні, є Повітряний кодекс України, який встановлює загальні правила використання повітряного простору, та Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про використання повітряного простору України». Ці нормативні документи визначають основні поняття та вимоги до експлуатації безпілотних повітряних суден, включаючи обов'язкову реєстрацію, сертифікацію операторів та обмеження щодо висоти та зон польотів. Крім того, наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису» регламентує використання БПЛА для фото- і відеофіксації під час виконання поліцейських завдань [1].

Особливості регулювання використання БПЛА в Україні пов'язані з необхідністю забезпечення балансу між ефективністю їх застосування та дотриманням прав і свобод громадян. Одним з головних викликів є розробка та впровадження чітких правил щодо захисту приватності, оскільки використання дронів для спостереження може викликати занепокоєння у громадськості. З метою уникнення можливих зловживань необхідно встановити прозорі процедури зберігання та обробки отриманих даних. Ще одним важливим аспектом є забезпечення безпеки польотів, що вимагає розробки стандартів і правил, які б враховували технічні характеристики БПЛА та потенційні ризики, пов'язані з їх експлуатацією. Впровадження БПЛА в оперативно-розшукову діяльність Національної поліції України стикається з кількома викликами. Перш за все, необхідно забезпечити належний рівень підготовки операторів, які повинні володіти не тільки технічними знаннями, але й розумінням правових аспектів використання дронів. Важливим також є питання фінансування, оскільки придбання сучасних БПЛА та їх обслуговування потребує значних коштів. Додатковим викликом є інтеграція новітніх технологій у вже існуючу систему оперативно-розшукової діяльності, що потребує адаптації процедур та можливого перегляду методик проведення операцій. Таким чином, нормативно-правова база використання безпілотних літальних апаратів в Україні є комплексною та потребує постійного вдосконалення. Для успішного впровадження БПЛА в діяльність Національної поліції необхідно враховувати як законодавчі вимоги, так і практичні аспекти їх застосування, що забезпечить підвищення ефективності оперативно-розшукової діяльності та сприятиме зміцненню безпеки громадян.

Практичний досвід використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) Національною поліцією України демонструє значний потенціал цих технологій у різних аспектах оперативно-розшукової діяльності. Конкретні випадки застосування БПЛА наочно ілюструють їхню ефективність та різноманітність завдань, які можна вирішувати за допомогою цих інноваційних засобів. Одним з найяскравіших прикладів успішного використання БПЛА є операція з виявлення незаконних плантацій коноплі на Київщині. Поліцейські за допомогою аеророзвідки з використанням дронів змогли оперативно ідентифі-

кувати великі площі незаконних насаджень, що значно перевищували можливості традиційних методів розвідки. Використання БПЛА дозволило знизити витрати часу та ресурсів, забезпечуючи при цьому високий рівень точності виявлення правопорушень. Застосування дронів також сприяло безпеці поліцейських, адже вони могли отримувати необхідну інформацію безпосередньо з повітря, уникаючи небезпечних ситуацій на землі. Ще одним прикладом ефективного використання БПЛА стала операція з пошуку зниклих безвісти в Карпатах. Поліцейські, використовуючи дрони, оснащені тепловізорами, змогли швидко локалізувати місцезнаходження зниклих осіб, що значно пришвидшило рятувальні роботи і підвищило шанси на успішне завершення операції. В умовах складного гірського рельєфу та обмеженої видимості БПЛА виявилися незамінними, забезпечуючи оперативний огляд великих територій [4, с. 486].

Аналіз ефективності використання БПЛА в різних операціях свідчить про значне підвищення рівня оперативності та точності дій Національної поліції України. Впровадження безпілотних технологій дозволяє скоротити час реагування на надзвичайні ситуації, знизити ризики для життя та здоров'я правоохоронців, а також оптимізувати використання ресурсів. Крім того, застосування БПЛА сприяє зниженню фінансових витрат, адже дрони є більш економічними у порівнянні з традиційними засобами авіаційної підтримки, такими як гелікоптери. Варто також зазначити, що використання БПЛА сприяє підвищенню ефективності документування правопорушень та збору доказів. Завдяки високій якості відео- та фотозйомки, яку забезпечують сучасні дрони, поліцейські можуть отримувати детальну інформацію про місце події, що значно полегшує процес розслідування. Таким чином, впровадження БПЛА у практику Національної поліції України демонструє численні переваги та відкриває нові перспективи для підвищення ефективності правоохоронної діяльності в сучасних умовах.

Переваги та ризики використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) у оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України є важливим аспектом для розгляду, оскільки впровадження новітніх технологій завжди супроводжується як позитивними, так і негативними наслідками. Аналіз цих факторів дозволяє більш обґрунтовано підходити до інтеграції БПЛА у повсякденну практику правоохоронних органів. Переваги використання БПЛА для Національної поліції України безсумнівно включають широкий спектр можливостей для підвищення ефективності оперативно-розшукової діяльності. Однією з головних переваг є здатність дронів швидко і точно надавати інформацію з повітря, що дозволяє оперативно реагувати на різні ситуації, включаючи пошуково-рятувальні операції, моніторинг масових заходів та виявлення злочинних угруповань. Використання БПЛА значно знижує ризики для життя і здоров'я поліцейських, оскільки дозволяє здійснювати розвідку і спостереження з безпечної відстані. Крім того, дрони можуть працювати в умовах, де інші засоби малоефективні або зовсім не застосовні, наприклад, у важкодоступних місцях або під час нічних операцій завдяки оснащенню тепловізорами.

Застосування БПЛА також має економічні переваги. Витрати на експлуатацію дронів значно нижчі порівняно з використанням традиційних авіаційних засобів, таких як гелікоптери. Це дозволяє оптимізувати бюджетні витрати та спрямувати зекономлені кошти на інші важливі потреби. БПЛА забезпечують високу якість відео- та фотозйомки, що полегшує документування правопорушень та збір доказів, сприяючи ефективному розслідуванню злочинів. Проте, поряд із перевагами, використання БПЛА у оперативно-розшуковій діяльності супроводжується певними ризиками та викликами. Одним з головних викликів є питання захисту

приватності. Використання дронів для спостереження може викликати занепокоєння у громадськості щодо порушення їхнього права на приватність. Це вимагає ретельного законодавчого регулювання та встановлення чітких правил використання БПЛА для забезпечення балансу між безпекою та правами громадян. Іншим важливим аспектом є безпека польотів. Дрони можуть зазнавати технічних несправностей або потрапляти під вплив несприятливих погодних умов, що може призвести до аварій або втрати апарата. Крім того, необхідність спеціальної підготовки операторів дронів вимагає додаткових ресурсів та часу.

Етичні та правові аспекти застосування БПЛА також є важливою складовою, яку необхідно враховувати. Правоохоронні органи повинні діяти в межах закону, забезпечуючи прозорість та підзвітність своїх дій. Необхідно розробити нормативно-правову базу, яка б чітко регламентувала порядок використання БПЛА, зокрема, щодо зберігання та обробки отриманих даних, щоб запобігти можливим зловживанням. Етичні питання стосуються не лише захисту приватності, але й необхідності забезпечення належного рівня безпеки при використанні дронів у насе-

лених пунктах та під час масових заходів. Таким чином, використання БПЛА у оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України відкриває широкі перспективи для підвищення ефективності та безпеки правоохоронної діяльності. Водночас, необхідно враховувати ризики та виклики, пов'язані з цими технологіями, і забезпечити відповідну законодавчу та етичну базу для їхнього впровадження. Це дозволить максимально використовувати переваги БПЛА, мінімізуючи при цьому потенційні негативні наслідки [4, с. 487].

Таким чином, використання БПЛА у оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України має значні перспективи для розвитку та вдосконалення. Водночас, успішне впровадження цих технологій потребує комплексного підходу, що включає як технічні, так і етичні аспекти. Забезпечення відповідної законодавчої та нормативної бази, підготовка кваліфікованих операторів, а також постійне вдосконалення технологій дозволять максимально використовувати переваги БПЛА, сприяючи підвищенню ефективності та безпеки правоохоронної діяльності в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нацполіція розпочинає підготовку операторів безпілотників URL: https://mvs.gov.ua/ua/news/24071_Nacpoliciya_rozpochina_pidgotovku_operatoriv_bezpilotnikiv.htm
2. Терещенко В. Ф. Доцільність використання дронів в оперативно-розшуковій діяльності. Використання досягнень сучасної науки й техніки в розкритті злочинів : матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 25 лют. 2021 р.) / МВС України, Нац. поліція України, Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2021. С. 184–188. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/18914/1/Використання%20досягнень%20%2025.02.2021_p185-189.pdf.
3. Князев С., Грибова М. Правове регулювання використання досягнень сучасної науки й техніки в розкритті злочинів. *Використання досягнень сучасної науки й техніки в розкритті злочинів* : Матеріали міжвідом. науково-практ. круглого столу, 21 лют. 2021 р. С. 14–17.
4. Батраченко Т., Розгон О., Єфімова І. Ефективність застосування безпілотних літальних апаратів для фото- та відеозапису в діяльності національної поліції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 486–489.